

nasvetovano zvišanje plač je pač minimum tega, kar se mora storiti, če se hoče ohraniti naše ljudsko šolstvo. In koliko bi to veljalo? Zvišanje funkcijskih doklad na enorazrednicah od 60 na 100 K bi znašalo na leto 6280 K, za 25% zvišanje temeljnih plač pa je potrebno okroglo 200.000 K. Vsa ta nujno potrebna regulacija bi torej stala 206280 K na leto. Ko bi ne bilo v dež. zboru klerikalne obstrukcije, bi se ta načrt že lahko letos rešil in bi lahko učiteljstvo že od novega leta dobivalo zvišane prejemke — tako pa naj se zahvali učiteljstvo pri dr. Šusteršiču in Jakliču, da iz te regulacije ne bo nič.

Učiteljeva stanovska zavest.

Šola je zavod, ki je ustanovljen v vzgojo in pouk narodove dece. Zato jo imenujemo ljudsko ali narodno šolo. Činitelj, ki je poklican, delovati na tem zavodu, je ljudski ali naroden učitelj. Imenitna in težavna je njegova naloga! Da ji more biti kos, je izprva potreba, da je popolnoma mož na svojem mestu, t. j. imeti mora stanovsko izobrazbo ter mar mu mora biti, da si jo neprestano dopolnjuje. Kdor tej zahtevi ne zadostuje, oni ni za učiteljski stan, on torej i ne more biti prešinjen o imenitnosti svojega poklica, ker ga zaradi nedostojne naobrazbe ne pozna. Kdor pa tega nima, tudi nima stanovske zavednosti. V interesu našega ugleda, v pospešitev naše stanovske zavesti je tedaj v prvi vrsti treba to, da glasno zahtevamo: „Med ljudsko učiteljstvo ne sprejmite nikogar, ki za to poslovanje ni povsem kvalifikovan!“

Vestno izpolnjevanje dolžnosti pridobiva učitelju spoštovanje in zaupljivost pri narodu. Bodi torej vesten, dragi tovariš, v vsem svojem stremljenju! Učitelj, ki si je svest, da stori, kar mora, tudi ve, da ga ljudstvo ceni, da se zaupljivo obrača do njega ter da mu radostno izročeva svoj najdražji zaklad, svojo deco, v izobraževanje. In to kaj velja! Ta zavest je pravemu učitelju ponos.

Ljudski učitelj, ki mu je res pri srcu njegov stan, pri vsaki priliki kaže občinstvu, da je rad to, kar je, da je ponosen na svoj stan. Neustrašeno in odločno se potega za svoj in svojcev interes! To mu okrepi stanovsko zavest! — Rad, da, najraje zahaja med svoje kolege. V učiteljskih društvih mu je najljubše zavetišče! Kdor se rajši z drugimi nego z učitelji tovariši druži, ta kaže pač malo stanovske zavesti!

V občevanju z neučitelji bodi učitelj sploh prav previden! Ako je prepričan o ceni in o važnosti svojega stanu, potem itak ve, s kom mu je občeovati. Ne daj se vsakemu v zobe, ne pobrati se s komurkoli! Bodi previden na vseh potih. To ti veleva tvoj ponos! Dostojno se vedi vsakomur nasproti, a ne usiluj se nikomur. To bi bilo proti tvoji stanovski zavesti.

Ne klečeplazi, v brk povej vsakomur svoje mnenje! Lizuna nihče ne mara. Bodi odkrit značaj, ker moraš vzgajati sam značaje! Bodi mož beseda! Pošteno se bori in poteguj vselej za pravico! Vse to zahteva tvoj vzvišen poklic. Če pa tega vsega ne zmoreš, potem si izgrešil življensko nalogo, potem pač ne moreš reči, da ti je stanovska zavest voditeljica in kašipot pri vsem tvojem početju! Bodi veren sin svojega naroda! Spoštuj njega jezik in navade! Ali moremo misliti ljudskega učitelja, ki ne sočuvstvuje z ljudstvom,

katerega otroke poučuje in vzgaja? Ne! To je neizogibno protrebno. Kdor naroda ne ljubi, tudi ne more biti njega učitelj. Brez ljubezni ni vzgoje! Kako ti more ljudstvo učitelja spoštovati, o katerem je prepričano, da mu je v vsem nasproten? Kako se more pač pri takem možu dokumentovati stanovska zavest?!

Ne daj se ničesar usiljevati in zaukazovati — in naj si bo od kogarkoli — v kar ni nikjer zakonite podlage, kar je samo izbruh samosilja in dostikrat birokratične nagajivosti! Takemu počenjanju se je treba ustavljati: to zahteva stanovska zavest!

Drži se vedno zakonitih potov — in ni se ti treba bati! S časom si utrdiš svoje stališče, ukrepiš svoj ugled! Upoštevali te bodo tudi navzgor! To vse pa te ojači v tvoji stanovski zavesti!

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Postojne. (V spomin prijatelju učiteljstva.) Učiteljstvo je bilo še v polpreteklem času v tesni zvezi z duhovščino, ki je imela veliko moč in oblast nad slehernim učiteljem, a ta je bil pa brezpraven. Z novim šolskim zakonom se je duhovščini vzela ta moč in oblast. Učiteljski stan je postal enakopraven z drugimi stanovi,^{*)} in seveda tudi z duhovskim stanom. Na podstavi te enakopravnosti se je jelo učiteljstvo organizovati ter ustanovljati svoja društva, h katerim smejo kot podporni člani pristopati tudi prijatelji šolstva in učiteljstva. Število teh naših prijateljev se množi leto za letom; seveda pripadajo le-ti naši prijatelji posvetni inteligenci. Tak prijatelj šolstva in učiteljstva je bil tudi Alojzij Kraigher, trgovec in posestnik v Postojni, ki smo ga dne 22. oktobra pokopali. Spodobi se, da se ga kot prijatelja nove šole in naprednega učiteljstva spominjamo tudi v učiteljskem glasilu. Da imamo v Postojni tako krasno šolsko poslopje, je to največ zasluga pokojnega Kraigherja, zakaj on je bil prvi, ki je izprožil misel in napravil tudi načrt, kako bi se prišlo do denarja za novo šolsko stavbo. Da bi se pa občina preveč ne obremenila, zato je potrkal v ta namen v družbi s pokojnim našim županom Miroslavom Vičičem na usmiljena srca postojnskih rojakov, ki živijo v tujini. In res se je ta načrt prav dobro posrečil, zakaj nabrala sta v dobrem letu nad 60.000 K. S tem, je bila gradba šole zagotovljena. Pa tudi pri načrtu zgradbe je pokojni Kraigher veliko sodeloval, le žal, da so prišli do tega načrta nepraktični „mojstri“, ki so Kraigherjev načrt precej pokvarili.

Gostoljubna Kraigherjeva hiša je bila in je še tukajšnjemu učiteljstvu vedno odprta na stežaj. Če učitelj ali učiteljica ni mogel dobiti v Postojni primernega stanovanja, ga je vzel Kraigher pod svojo streho, kjer je imel za majhen denar dobro hrano in lepo stanovanje.

Zanimiv je tudi ta-le slučaj, ki pa pravzaprav ni že več slučaj, ampak dokaz, da Kraigherjeva rodovina ceni in spoštuje učiteljstvo. Pokojnikova sestra ima učitelja za moža in tri hčerke pokojnikovega brata imajo tudi učitelje za svoje življenske družabnike in letos je pa pokojnega Kraigherja sin, ki je doktor medicine, poročil učiteljico.

Čast rodovini Kraigherjevi in časten bodi spomin Alojzija Kraigherja med slovenskim učiteljstvom!

^{*)} Enakopraven in celo odlikovan samo glede izvrševanja dolžnosti.

Kletarski tečaj za učitelje se je vršil letošnje leto od dne 5. do 12. oktobra v Novem mestu, in sicer na Grmu. Dolgo boja je bilo treba, preden so se zopet uvedli tako potrebni in važni kmetijski tečaji za učitelje. Prostovoljno se je zglasilo v ta tečaj ravno 128 učiteljev, najboljši dokaz, kako hrepeni kranjsko učiteljstvo po večji izobrazbi v kmetijstvu. A visoko poljedelsko ministrstvo je sporazumno s c. kr. dežel. šol. svetom izbralo iz vsakega okraja le po enega učitelja, in sicer so bili odposlani sledeči učitelji: Barle K. iz Metlike, Petrič Fr. iz Strug, Kos Miha iz Holmea, Salberger Miha iz Jesenice, Trošt Fr. z Iga, Jezeršek Ivan s Križ, Šega Iv. iz Dol. Logateca, Levstik Anton iz Senožeč, Vidmar Anton iz Čateža, Berce Vinko iz Št. Janža in Debelak Miha iz Zagorja.

Predavanje je imel znani strokovnjak v vinarstvu gosp. Fr. Gombač. Izkazal se je tako teoretično kakor tudi praktično moža temeljitega znanja, za kar je tudi žel prelaskavo pohvalo dežel. šol. nadzornika g. Fr. Levca povodom inšpekcije dne 9. oktobra t. l.

Udeležniki smo si ogledali tudi vse znameniteje vinograde novomeške okolice kakor tudi daleč po svetu znane vzorne vinograde g. Severja iz Kostanjevice.

Izborna se je tudi obnesla praktična preizkušnja državne kleti pod spretnim vodstvom g. V. Skubca.

Obširneje izpregovorimo o teh tečajih po njih dovršenju, zakaj nadaljevanje se vrši meseca marca in junija prihodnjega leta.

Končno naj še omenimo, da je izborna skrbel za našo „telesno hrano“ v razmerju z našimi dnevninami g. J. Pintar, gostilničar v Kandiji. Vsem tovarišem, ki jih nanese usoda v dolensko metropolo, bodi ta gostilnica priporočena.

Iz Novega mesta nam pišejo: Kranjsko šolstvo hiti nekako k popolnosti. Pri zelenih mizah deželnega kakor tudi raznih okraj. šol. svetov kujejo noč in dan razne ukaze in ukazke, s katerimi šikanirajo tlačane - učitelje, kako morajo poučevati šolsko mladino i. t. d. Razni šolski nadzorniki jahajo šele sedaj formalne stopnje, čeravno mnogi o njih še pojma nimajo, ker ne prebirajo znanega boja v „Popotniku“ — za kar imamo dokaze. — Naši politični dnevniki poročajo skoro vsak dan o kongregacijskem boju, ki ga bje Combes kot republiški ministrski predsednik na Francoskem. A da bi se pa kdo domislil naših kongregacijskih patrov v dolenski metropoli v Novem mestu, ki poučujejo v štirirazredni ljudski šoli, o tem nima nihče časa razmišljati. Ali ni to pravi pravcati škandal za Kranjsko, da deluje ravno v Novem mestu, torej v kraju, kjer bi lahko imeli najmanj petrazrednico, obrtno-nadaljevalno šolo in meščansko šolo a poleg teh bi preskrbeli mnogim z mnogobrojno družino obdarjenim učiteljem udobnost, da bi lahko šolali v gimnaziji svojo deco, pet menda neizprašanih učiteljev-patrov. O, koliko solza bi otrli in kako bi povzdignili duševni nivo našega ljudstva!

Sicer ne vemo, kako izpolnjujejo ti, menda iz deželnih financ plačani, a baje neizprašani patri, vse šolske zahteve po formalnih stopnjah. Slavni dežel. šolski svet kakor tudi naše deželne poslance — sedaj imajo najlepšo priliko, da pograbi to zadevo, prosimo, da napravijo tej očitni nezakonitosti konec. Pa menda se ne upošteva tu izrek gospoda Hartla, da „človeška moč sega le do samostanskega zidu“.

Štajersko.

Črtice o uradni učiteljski konferenciji v Konjicah. „Da se drugje pri uradnih konferencah toliko nemškutari, si je učiteljstvo samo krivo“, sem čital nekje v poročilu o uradni konferenciji. To moram odločno zanikati. Evo vam dokazov!

Da se ognem nepotrebnemu besedičenju, ne bom našteval obligatnega programa, ki bi itak tudi malokoga zanimal.

Terorizem g. okr. šol. nadzornika je napravil takoj v pričetku na vse navzoče mučen vtisk. Discipliniral nas je kot šolske otroke; vsak trenutek smo pričakovali, da komu poreče: „Ich bitte, ihre Bemerkungen fallen mir lästig, stellen sie sich da in den Winkel.“

Tuintam se je pridušeno slišalo izmed poslušalcev: „Sedite ravno, roke na klop!“ Nevolja je bila čimdalje večja; jasno je o tem pričala ponesrečena napitnica pri obedu.

Velika večina učiteljstva je zahtevala slovenskega referenta; da se temu ogne, je rekel g. nadzornik: „Meine Herren, wir müssen etwas Gründliches haben!“ In takšnim potom je referiral nekdo o spisju v edino zveličalni nemščini samo zato, ker je obsegal njegov referat 15 pol. Učiteljstvu pa se je naložila pokora, poslušati debeli dve uri ponesrečeni referat, o katerem je nazadnje g. nadzornik sam priznal, da je „verhant“. In zakaj to? Samo radi nemščine; bilo je tudi kolegov z odličnimi referati, pa kaj, ko so bili slovenski in torej nadzorniku „eine nicht gangbare Münze.“ Ko je nekdo po referatu predlagal svoje teze, še istih nadzornik niti na glasovanje ni dal, kakor bi jih ne bil slišal; in zakaj? Bal se je, da bi bile sprejete slovenske teze!

In tako so se teze krpucale, da se je že vsem studilo, samo da so le bile nemške. Še nekaj o samostalnih predlogih! Dvema predlagateljema so vrnil predloge s pripombo, naj jih prevedeta, ker baje „slovenische Anträge würden vom k. k. Landesschulrate nicht berücksichtigt, weil sie dortselbst niemand verstünde“. (Kaj ne, tudi znamenje časa!)

Bojazen, da bi slovensko misleče učiteljstvo nikjer ne imelo večine, se je kazala pri volitvah v stalni konferenčni odbor. Navzlic temu, da se je volitev vršila popolnoma pravilno, je bila dvakrat ovržena; sicer je bilo pa prizadevanje g. nadzornika brez uspeha, četudi je v svoji razburjenosti rekel, da mu je popolnoma enako, če petkrat volimo... In zakaj bi naj bili petkrat volili? Samo da bi pri ožji volitvi bili narodni učitelji pogoreli; zgodilo pa se je obratno.

Po končanem oficialnem delu je prišlo še nekaj prav posebnega. G. nadzornik nam je, svest si krivega ravnanja in morebiti nekaj tudi iz bojazni, naravnost povedal, da bi mu bilo skrajno neljubo, da bi se njegovo ime vlačilo po časnikih (da bi ga kdo torej pokazal v pravi luči), da smatra takšno ravnanje za perfidno itd., kakor se to (po nedolžnem!?) godi v ptujskem okraju.

Gosp. nadzornik! Jako ljubeznivi ste! Mi naj jih požiramo in goltamo, gledamo, kako se nam gode krivice, si denemo ključanico na usta (seveda „Subordination!“) in še roko naj poljubujemo, ki nas tepe. To se mi zdi naivno! Še črv se brani in zvija, če stopiš nanj.

Po končani konferenciji je bil obči glas: „Dolgo že hodim h konferencam, pa take še ne!“ Žalostno smo se razhajali, ker smo uvideli, da tam, kjer bi naj imeli pomoč, zaslonbo, imamo le protivnike, ki nas hočejo tako dresirati, da že slepo slušamo na hud pogled.

In s temi črticami sem, mislim, dovelj dokazal, da ne tiči vzrok nemškutarjenja samo na učiteljstvu, ampak na pritisku naših predstojnikov.

Iz Vidma. V nedeljo, dne 8. novembra t. l., bo na Vidmu slovesno otvorjeno novo šolsko poslopje. Ob 10. uri je slovesna maša v župnijski cerkvi, po maši pa blagoslovljenje nove šole. Opoldne se zberó gostje v gostilnici gospe Podjedove k slavnostnemu banketu, ob treh pa se prične koncert, ki ga priredi ob tej priliki prostovoljno gasilno društvo na Vidmu.

Zaradi te slavnosti se preloži zborovanje učiteljskega društva na prvo nedeljo meseca decembra.

Cenjeni tovariši in tovarišice se najvljudneje vabijo, da se udeležijo te slavnosti v čim največjem številu. Oni tovariši in tovarišice, ki bi se radi udeležili tudi banketa (3 K za osebo), naj se prijavijo podpisanu vsaj do 5. novembra, da se ve določiti število udeležencev.

Na veselo svidenje dne 8. novembra na Vidmu!

J. Knapič.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski šolski okraj naznanja svojim častitim članom, da bo dne 12. novembra t. l. ob 1. uri popoldne hospitacija v višnjegorski šoli. Tema: učna slika „Lisica“, obravnava gospica Pavla Tomšičeva. K tej hospitaciji najvljudneje vabi

Josip Zajec,

t. č. predsednik.

Hospitacija v Št. Jerneju. Dne 5. listopada 1903 bode hospitacija ob 1. uri popoldne v Št. Jerneju v III. b razredu. Nastopi g. Ivan Guntar. Tema: Soštevanje: Reševanje uporabnih nalog na pamet in pismeno. — Sosednji tovariši in tovarišice se vljudno vabijo na ta sestanek.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 12. novembra t. l. ob pol 11. uri v Konjicah po sledečem vzporedi: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Iz šolske prakse: Nekaj o ulomkih (podava tov. Čeli). 3. Poročilo g. tajnika. 4. Poročilo gđ. blagajničarke. 5. Volitev društvenega odbora za l. 1904. 6. Določitev društvenega prispevka. 7. Vprašalna skrinjica. 8. Društvene zadeve in nasveti.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo dne 5. novembra ob 10. Vzporod: 1. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 2. Poročilo o skupščini „Zaveznikov“. 3. Poročilo o skupščini „Lehrerbunda“ v Lipnici. 4. Tretji plačilni razred v deželnem zboru. 5. Predlogi, nasveti ali druge slučajnosti.

Da bi po dolgem prestanku prišli vsi društveni člani!

Požegar, predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 12. novembra t. l. predpoldan ob 10. uri v Slov. Bistrici. Vzporod: petje — zapisnik o zadnjem zborovanju — dopisi — poročilo delegata o zborovanju „Lehrerbunda“ v Lipnici — predavanje — slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi

odbor.

Goriško.

Iz Sežanskega okraja. Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj je zborovalo dne 15. oktobra ob 10. uri predpoldne v šolskem poslopju v Komnu.

Še pred 10. uro se je zbralo učiteljstvo (8 učiteljic in 24 učiteljev v sobi III. razreda, kjer nas je že čakala komenska učiteljica gđ. E. Ingerl z deklicami 5. in 6. šolskega leta. (Paralelka 4. deškemu razredu.) Ob 10. uri se je pričelo zborovanje.

Prva točka sporeda je bila: Učna slika iz prostoročnega risanja. V eno uro trajajočem pouku nam je pokazala gospodična koleginja, kako naj se uči prostoročno risanje v ljudski šoli. — Gospodična je risala podobo na čisto tablo in deklice so risale za njo črtico za črtico na čist papir, t. j. v zvezku brez stigem.

Po končanem pouku so deklice odšle, in vršila se je razprava o pouku. G. predsednik A. Bergine, nadučitelj v Povirju, pozdravi navzoče in otvori debato o pouku. Splošna sodba je bila prav povoljna toliko za gospodično, kakor tudi za deklice. Gospod predsednik se je v imenu učiteljstva zahvalil gospodični za podano učno sliko. Vnela se je kratka debata glede prostoročnega risanja, zakaj eni so bili za to da bi se rabila mera pri pouku, da se izdelovanje toliko ne zavleče, a drugi, med temi gospodična Ingerl, da se mora vse izdelovati „na oko“, zakaj ministerijalna odredba z dne 6. maja 1874, št. 5815, tako zahteva, kar je seveda obveljalo. Pa tudi v knjigi „Lehrpläne für die Bürgerschulen und Erläuterungen“ beremo na 233. strani pasus, glaseč se: „V ljudskih šolah riše se le prostoročno brez ravnila in šestila“, in v ravno izišli Berghoferjevi knjigi „Das Zeichnen nach der neuen Methode für Volksschulen“ čitam: „Gegen den Gebrauch von technischen Hilfsmitteln muß namentlich im Interesse der Moral protestiert werden, da dieselbe einen Selbstbetrug der Schüler veranlasst, allerdings muß dann die Richtigkeit der angestrebten Zeichnungen nicht vom mathematischen Standpunkte, sondern mit Rücksicht auf das Alter und die Fähigkeit beurteilt werden.“ — Debatiralo se je tudi glede risarskih šol, ki jih imamo na razpolaganje, in sodilo, katera šola bi bila najboljša. Eni učitelji se poslužujejo Eichlerja, drugi Fellnerja — Steigla, tretji Treitauerja itd. Končno je g. nadzornik M. Kante predlagal, naj počakamo Marinovo šolo, ki izide v tem mesecu, da vidimo, kaj bo ta strokovnjak v risanju zahteval ali predlagal; potem bomo sklepali. In pri tem je ostalo.

Sledila je potem točka: Overovljenje zadnjega zapisnika. Ta se je odobril. Potem je sledil referat „Ne jezimo se!“ g. A. Kosovela, nadučitelja v Sežani. G. referent je poudarjal hude posledice jeze ter to z različnimi zgledi pojasnil glede na učiteljski položaj.

G. A. Leban, nadučitelj v Komnu, pravi, da je bil referat jako podučljiv in da naj ga učiteljstvo uvažuje osobito z ozirom na jako razširjajočo se moderno bolezen, ki se imenuje nervoziteta. — Prosi obenem g. referenta, da objavi ta referat v „Popotniku“, kar je gospod Kosovel obljubil.

Potem so prišli na vrsto razni predlogi. Navzoča gg. nadučitelja iz goriškega okraja sta vabila učiteljstvo k vstopu v deželno učiteljsko društvo. V našem društvu je že več učiteljev, ki so člani dež. učiteljskega društva, pa vendar jih je bilo še malo. Pristopilo je 15 novih članov. Slava! — Sprejel se je predlog, naj se naprosi c. kr. okrajni šolski svet, da nas oprosti pouka onega dne, ko se zopet zbere učiteljstvo Goriško-Gradiščansko v Gorici v veliko manifestacijo povodom otvoritve deželnega zbora v prilog zvišanju učiteljskih plač. Zborovanje naj bi bilo ogromno, da pokaže učiteljstvo, da ne samo prosi, ampak tudi zahteva povišanje svojih dohodkov vzporedno z drugimi stanovi, ki imajo boljše dohodke, a manj dela od nas. Ako c. kr. okr. šolski svet to dovoli, naj bi se vse učiteljstvo udeležilo shoda, ki se bo vršil baje meseca decembra t. l. pred otvoritvijo deželnega zbora.

S tem je bilo zborovanje ob eni uri popoldne zaključeno. Bil je potem skupni obed v Krpanovi gostilnici. Obed je bil izboren; cene majhne in jedila okusna in dobra. „Teran“ — to izvrstno kraško vino — je učiteljstvu dobro ugajalo in mu je dalo razvedrila po duševnem delu. Učiteljstvo, v veselem krogu zbrano, je pelo lepe narodne pesmi, in šele proti večeru smo si v slovo segli v roke.

Po obedu nas je posetil g. Janko Bunc, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Pazinu.

Naj še povem, da je bilo zborovanje v Komnu eno naših najlepših zborovanj. Pa saj je Komen lep, romantičen kraj; kraj, ki mika vsakega v poset, ako ga je kdaj videl.